

Briselē, 5.12.2025.
COM(2025) 751 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**2025. gada ziņojums par ES Pamattiesību hartas piemērošanu
Novērtējums par to, kā tiek īstenota Stratēģija, lai stiprinātu Pamattiesību hartas
piemērošanu ES**

2025. gada ziņojums par ES Pamattiesību hartas piemērošanu

**Novērtējums par to, kā tiek īstenota Stratēģija, lai stiprinātu Pamattiesību hartas
piemērošanu ES**

Satura rādītājs

1. Ievads	2
2. Hartas efektīvas piemērošanas nodrošināšana dalībvalstīs	4
3. Iespēju sniegšana pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tiesību aizstāvjiem un tieslietu speciālistiem	10
4. Hartas kā ES iestāžu kompasa izmantošanas veicināšana.....	15
5. Cilvēku informētības palielināšana par viņu tiesībām, kas paredzētas Hartā.....	18
6. Secinājums.....	20

1. Ievads

2025. gadā tiek atzīmēta Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (“Harta”)¹ 25. gadadiena. Hartā, kas pasludināta Nicā 2000. gada 7. decembrī, ir nostiprinātas ikvienas personas pamattiesības Eiropas Savienībā. Tajā ir atkārtoti apstiprinātas un apvienotas pilsoniskās un politiskās tiesības, kā arī ekonomiskās un sociālās tiesības, iekļaujot tās ES kontekstā. Hartā ir uzsvērtā pamattiesību kā ES pamatvērtību nozīme, kas gan ES iestādēm, gan ES dalībvalstīm ir jāievēro ES tiesību aktu piemērošanā.

Eiropas Komisija 2020. gadā nāca klajā ar **Stratēģiju, lai stiprinātu Pamattiesību hartas piemērošanu ES** (Hartas stratēģija)², atzīstot nepieciešamību padarīt Hartā nostiprinātās tiesības un principus par realitāti visiem. Hartas stratēģija, kas piemērojama no 2020. līdz 2030. gadam, balstās uz **efektīvu sadarbību** starp Komisiju un ieinteresētajām personām, kas ir svarīgas, lai stiprinātu pamattiesību īstenošanu un piemērošanu, — valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm, pilsonisko sabiedrību un cilvēktiesību aizstāvjiem, tieslietu speciālistiem un ES iestādēm. Stratēģijā uzmanība ir pievērsta arī vajadzībai informēt sabiedrību par pamattiesībām un pieejamajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pamattiesību pārkāpumu gadījumā.

Pēdējos gados lielāka uzmanība ir pievērsta pamattiesību veicināšanai un aizsardzībai visā ES. Hartā nostiprinātās pamattiesības, kas ietver cilvēka cieņu, brīvības, vienlīdzību, solidaritāti, pilsoņu tiesības un tiesiskumu, ir ES tiesību aktu un politikas pamatā, atspoguļojot mūsu kopīgo apņemšanos veidot demokrātisku un taisnīgu sabiedrību. Pirmajos piecos stratēģijas īstenošanas gados ir pieņemti jauni ES tiesību akti, kas aizsargā un veicina konkrētas pamattiesības³. Šajos tiesību aktos ir sīki izklāstīti daži dalībvalstu pienākumi pamattiesību jomā un ieinteresēto personu grupām, piemēram, neatkarīgām pamattiesību struktūrām un pilsoniskajai sabiedrībai, ir uzdots atbalstīt Hartas piemērošanu, kad tās piemēro attiecīgos ES tiesību aktus.

Tomēr progresu pamattiesību aizsardzībā nevar uzskatīt par pašsaprotamu⁴. Šo tiesību aizsardzības mehānismiem vienmēr ir jāturpina darboties, un ir vajadzīgi pastāvīgi centieni visos līmeņos, lai nodrošinātu un stiprinātu Hartā paredzēto tiesību aizsardzību.

Kādos gadījumos piemēro Hartu

Līdz ar Lisabonas līguma stāšanos spēkā 2009. gadā Harta ieguva tādu pašu juridisko spēku kā Līgumi⁵, t. i., ES tiesības, uz kurām balstās ES tiesību akti un politika. ES iestādēm, struktūrām,

¹ Eiropas Savienības Pamattiesību harta (OV C 326, 26.10.2012., 391.–407. lpp.).

² [COM\(2020\) 711 final](#).

³ Tajā skaitā [Digitālo pakalpojumu akts](#); [Eiropas Mediju brīvības akts](#); [Līdztiesības iestāžu direktīvas](#); [Direktīva par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu](#); [Darba samaksas pārredzamības direktīva](#); [priekšlikums Cietušo tiesību direktīvas pārskatīšanai un priekšlikums pārstrādāt Direktīvu par seksuālu vardarbību pret bērniem atspoguļojošiem materiāliem](#).

⁴ Sk. 2025. gada ziņojumu par tiesiskumu ([COM\(2025\) 900 final](#)), 1. lpp.; *FRA*, [2025. gada ziņojums par pamattiesībām](#), 21. lpp.

⁵ Līguma par Eiropas Savienību (LES) 6. pants.

birojiem un aģentūrām Harta ir jāievēro visās savās darbībās; tāpat tā ir jāievēro arī dalībvalstīm, kad tās īsteno ES tiesību aktus⁶.

Dalībvalstis īsteno ES tiesību aktus, kad tās:

- nodrošina, ka ES tiesību akti stājas spēkā, pieņemot valsts īstenošanas pasākumus;
- pieņem tiesību aktus gadījumos, kad ES tiesību akti uzliek īpašus pienākumus vai pieļauj atkāpi⁷;
- pieņem īpašus pasākumus, kas paredzēti, lai veicinātu Savienības tiesību akta mērķa sasniegšanu, ja tas ir atļauts attiecīgajā tiesību aktā;
- īsteno ES finansēšanas programmas saskaņā ar ES finansēšanas noteikumiem.

Šāgada ziņojums par Hartu sniedz nozīmīgu iespēju izvērtēt panākto progresu Hartas stratēģijas īstenošanā. Ziņojumā ir sniegts pārskats par pasākumiem, kas laikposmā no 2020. līdz 2025. gadam veikti, lai stiprinātu Hartas piemērošanu ES līmenī un dalībvalstīs. Tajā arī uzsvērtas atlikušās problēmas šajā sakarā un apzinātas jomas, kurās vajadzīgi turpmāki centieni, ierosinātas jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi, un atbalstīta ciešāka sadarbība starp ES iestādēm, dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām stratēģijas īstenošanas otrajā pusē.

Komisija ir apkopojusi datus šim ziņojumam, veicot **dažādas mērķorientētas apspriešanās** un izsludinot uzaicinājumu iesniegt atsauksmes⁸. Šā ziņojuma pamatā ir apspriešanās laikā saņemto atsauksmju kvalitatīvs novērtējums, ieskaitot atsauksmes, kas gūtas, tiešsaistē mērķorientēti apspriežoties ar: i) dalībvalstīm⁹; ii) Hartas kontaktpunktiem¹⁰; iii) vietējām un reģionālajām pašvaldībām¹¹; iv) Valstu cilvēktiesību iestāžu Eiropas tīklu (*ENNHRI*), Eiropas līdztiesības iestāžu tīklu (*EQUINET*), Eiropas ombudu tīklu un to dalībniekiem¹²; v) tiesnešiem un citiem tieslietu speciālistiem, tiesiskās apmācības sniedzējiem un to tīkliem¹³; vi) Komisijas dienestiem un vii) ES Pamattiesību aģentūru (*FRA*). Izmantojot *FRA*

⁶ Hartas 51. panta 1. punkts.

⁷ Kad dalībvalstis pieņem tiesību aktus jomā, kurā ES nav kompetences un ES tiesību akti nepastāv, tās neīsteno ES tiesību aktus un Harta nav piemērojama. Tomēr daudzas Hartā nostiprinātas pamattiesības ir noteiktas arī valstu konstitūcijās un judikatūrā, kā arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijā, kuras līgumslēdzējas puses ir visas ES dalībvalstis.

⁸ [Izsakiet viedokli – Hartas stratēģijas vidusposma pārskatīšana.](#)

⁹ Atbildes tika saņemtas no 20 iesaistītajām dalībvalstīm: AT, BE, BG, CY, DK, FI, FR, DE, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SI, ES un SE.

¹⁰ Atbildes tika saņemtas no 12 iesaistītajiem Hartas kontaktpunktiem: AT, BE, HR, CY, FI, LV, LT, MT, NL, RO, ES un SE.

¹¹ 51 dalībnieks.

¹² 23 dalībnieki.

¹³ 112 dalībnieki.

Pamattiesību platformu, tiešsaistē notika apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību¹⁴, kā arī vairākas konsultatīvās sanāksmes¹⁵.

2. Hartas efektīvas piemērošanas nodrošināšana dalībvalstīs

Dalībvalstīm ir būtiska loma Hartas īstenošanā un piemērošanā, un valstu iestādes pilnībā īsteno pamattiesības ikreiz, kad tās īsteno ES tiesību aktus. Tāpēc Hartas stratēģijā Komisija apņēmas **stiprināt partnerību ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu Hartas efektīvu īstenošanu un piemērošanu**, novēršot pamattiesību pārkāpumus, veicinot informētību par pamattiesībām, palielinot koordināciju un nodrošinot izpildi.

2.1. Hartas kontaktpunkti

Lai nodrošinātu efektīvu koordināciju un sadarbību Hartas piemērošanā, lielākā daļa **dalībvalstu ir izraudzījušās valsts Hartas kontaktpunktu**¹⁶. Komisija ir atbalstījusi to darbu, organizējot informatīvas sanāksmes un paraugprakses apmaiņu gan tiešsaistē, gan klātienē un kopīgojot jaunāko informāciju par Hartu. Lai vēl vairāk stiprinātu šos centienus, Komisija organizēs Hartas kontaktpunktu darbu kā **Komisijas tīklu**, lai regulāri apmainītos ar informāciju par Hartas īstenošanu un piemērošanu.

Valstu pārvaldes iestādes vislabāk var noteikt, kā būtu jāorganizē Hartas kontaktpunktu uzdevumi, lai efektīvi uzlabotu pamattiesību koordināciju katras valsts kontekstā¹⁷. Apspriešanās arī liecina, ka kontaktpunktiem ir potenciāls turpināt sadarbību ar pamattiesību struktūrām, pilsonisko sabiedrību un vietējām un reģionālajām pašvaldībām¹⁸. Komisija attiecīgi **aicina dalībvalstis stiprināt informācijas sniegšanas, izpratnes veicināšanas un spēju veidošanas pasākumus saistībā ar Hartu** valsts līmenī, arī **atbalstot Hartas kontaktpunktu darbības** un šajā darbā iesaistot pilsonisko sabiedrību un valsts civiltiesību iestādes (VCTI).

2.2. Apmācības par Hartu veicināšana

Hartas stratēģijā dalībvalstis tiek aicinātas veicināt Hartas izmantošanu un informētību par to,

¹⁴ [Pilsoniskā sabiedrība un Pamattiesību platforma](#). Kopumā tika saņemta 101 atbilde. Apspriešanās tika izplatīta ar FRA Pamattiesību platformas starpniecību. Platformā piedalās vairāk nekā 1000 pilsoniskās sabiedrības organizāciju, arodbiedrību, ticības organizāciju, ekspertu, kas pārstāv akadēmiskās aprindas un pētniecības iestādes, un individuālu civiltiesību aizstāvju.

¹⁵ Ar Padomes Pamattiesību, pilsoņu tiesību un personu brīvas pārvietošanās jautājumu darba grupu; Eiropas Parlamenta Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju; Eiropas Reģionu komitejas Pilsoniskuma, pārvaldības, institucionālo lietu un ārlietu komisiju; Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas *ad hoc* grupu "Pamattiesības un tiesiskums" un Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā civiltiesību komisāra biroju.

¹⁶ Apspriešanās ar dalībvalstīm, 2. jautājums.

¹⁷ Kontaktpunktu uzdevumi ir dažādi un ietver informācijas un paraugprakses apmaiņu par Hartu (92 %), apmācības nodrošināšanu vai koordinēšanu saistībā ar Hartu (58 %), palīdzību iestādēm novērtēt tiesību aktu un politikas ietekmi uz pamattiesībām (25 %), Hartas pasākumu organizēšanu, ar ES finansējumu saistītas darbības un ziņošanu par Hartu Komisijai un FRA; apspriešanās ar Hartas kontaktpunktiem, 2. jautājums; apspriešanās ar dalībvalstīm, 3. jautājums. Galvenās problēmas ir laika trūkums citu darba uzdevumu dēļ (83 %), iespējamo uzdevumu plašais tvērums (83 %) un neskaidri Komisijas norādījumi (67 %); apspriešanās ar Hartas kontaktpunktiem, 7. jautājums; apspriešanās ar dalībvalstīm, 6. jautājums.

¹⁸ Lielākā daļa kontaktpunktu uzdevumu tiek veikti valdību ietvaros (67 %), sadarbībā ar ES (33 %), pilsonisko sabiedrību (25 %) un VCTI, līdztiesības iestādēm un ombudiem (17 %); apspriešanās ar Hartas kontaktpunktiem, 5. jautājums.

izstrādājot **norādījumus un apmācību valsts un vietējām pārvaldes iestādēm un kopīgojot paraugpraksi**¹⁹, un veicināt savstarpēju mācīšanos par Hartu. Lai gan puse dalībvalstu ir organizējušas īpašu apmācību par Hartu²⁰, ir vajadzīga mērķtiecīgāka apmācība, lai nodrošinātu, ka attiecīgajām iestādēm ir pietiekamas zināšanas par pamattiesībām²¹. Komisija turpinās atbalstīt šos centienus, **ieviešot savstarpējas mācīšanās programmu par Hartu, lai palīdzētu valstu ieinteresētajām personām īstenot un piemērot Hartu**, organizējot vienādranga apmaiņu, darbseminārus un paraugprakses transnacionālu apmaiņu.

FRA ir atbalstījusi Hartas piemērošanu valstu līmenī, vācot un analizējot datus, arī savos ziņojumos par pamattiesībām un “Charterpedia”²². Lai nodrošinātu paraugprakses apmaiņu par Hartu, *FRA* un Komisija kopš 2023. gada organizē **ikgadēju CharterXchange tiešsaistes pasākumu**, kas pulcē praktiskos speciālistus un citus ieinteresētos dalībniekus, tai skaitā valsts pārvaldes iestādes, lai tie dalītos pieredzē un apspriestu problēmas un iespējas saistībā ar Hartas piemērošanu²³.

Komisija un *FRA* ir **izstrādājušas mācību programmas un materiālus par Hartu un turpinās palielināt informētību par esošajiem materiāliem**, informāciju un rīkiem. Dalībvalstis tiek arī mudinātas izstrādāt informācijas un mācību materiālus par Hartu savās valsts valodās, attiecīgā gadījumā arī pārtulkojot *FRA* Hartas rīkus un pielāgojot tos valsts kontekstam.

2.3. Ietekmes novērtējumu par pamattiesībām plašāka izmantošana valstu līmenī

Hartas stratēģijā dalībvalstis tika aicinātas **izmantot ietekmes novērtējumus un likumdošanas pārbaudes procedūras**, lai nodrošinātu, ka iniciatīvas ES tiesību aktu īstenošanai atbilst Hartai²⁴. Dažas dalībvalstis ir izstrādājušas pamatnostādnes un izmanto padomdevējas struktūras un sabiedriskās apspriešanas, lai palīdzētu piemērot Hartu, savukārt ministrijām un parlamentārajām struktūrām ir arī galvenā loma, pārbaudot un pārskatot tiesību aktu priekšlikumu atbilstību Hartai²⁵. Tajā pašā laikā *FRA* pētījumi liecina, ka tiesību aktu

¹⁹ Sešpadsmit dalībvalstis ir apmainījušas ar paraugpraksi par Hartas piemērošanu e-tiesiskuma portālā ([Dalībvalstu paraugprakse saistībā ar Hartu](#)). 58 % atbildējušo dalībvalstu norāda, ka ir atjauninājušas portālu (apspriešanās ar dalībvalstīm, 10. jautājums), un 23 dalībvalstis ir sniegušas informāciju par to, kur vērsties pēc tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pamattiesību pārkāpumu gadījumā ([Dalībvalstu tiesas un citas iestādes](#)).

²⁰ 53 % no dalībvalstīm, kas sniedza atbildes; apspriešanās ar dalībvalstīm, 9. jautājums. Tā kā apspriešanās piedalījās tikai 20 dalībvalstis, rezultāti joprojām ir orientējoši.

²¹ Apspriešanās ar dalībvalstīm, 25. jautājums.

²² *FRA* ieguldījums, 3. un 4. lpp., ar atsauci uz [“Charterpedia”](#) un [2025. gada ziņojumu par pamattiesībām](#). “Charterpedia” ietver Hartas pantus, kas pieejami visās ES valodās, judikatūru un atsauces uz tiesību aktiem, kas pieejamas angļu valodā un attiecīgās valsts valodā. [Hartas rokasgrāmata](#), [pasniedzēja rokasgrāmata](#) un [e-mācību kursi](#) ir pieejami visās valodās, izņemot īru un maltiešu valodu). Sk. [FRA materiālus un resursus par Hartu](#), [Hartas faktu lapas](#).

²³ Piem., [otrais ikgadējais ES CharterXchange pasākums](#), [trešais ikgadējais ES CharterXchange pasākums](#).

²⁴ 79 % aptaujāto dalībvalstu ziņo, ka izmanto ietekmes novērtējumus un likumdošanas pārbaudi, lai nodrošinātu atbilstību Hartai (apspriešanās ar dalībvalstīm, 7. jautājums).

²⁵ 37 % atbildējušo dalībvalstu ir izdevušas norādījumus iestādēm par to, kā, transponējot un īstenojot ES tiesību aktus, novērtēt ietekmi uz Hartu; apspriešanās ar dalībvalstīm, 7. jautājums. Valstu parlamentu lomu min DE, FI, HU, IE un ES; apspriešanās ar dalībvalstīm, 8. jautājums. 53 % šo dalībvalstu valsts, vietējām vai reģionālajām pašvaldībām ir pieejama īpaša apmācība.

priekšlikumu ietekmes uz pamattiesībām novērtējumi²⁶ netiek veikti sistemātiski un *ex post* novērtējumi ir izņēmums, nevis norma. Tas liecina, ka ir jāturpina atbalstīt valstu iestādes, kad tās novērtē, kā valstu tiesību akti, ar kuriem transponē ES pienākumus, var ietekmēt pamattiesības, ja transponēšanas pasākumi varētu būtiski ietekmēt Hartā noteiktās tiesības. Komisija aicina Hartas kontaktpunktus izplatīt attiecīgus rīkus un informāciju valsts un vietējā līmeņa politikas veidotājiem, lai palīdzētu tiem veikt šādus ietekmes novērtējumus.

2.4. Vietējo un reģionālo pašvaldību loma

Hartu izmanto vietējās un reģionālās pašvaldības²⁷, un **FRA cilvēktiesību pilsētu satvars**²⁸ tiek uzskatīts par lietderīgu, lai palīdzētu tām izstrādāt uz pamattiesībām balstītus rīcības plānus un tīklus²⁹. Programmas “**Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības**” (CERV) finansētā projekta **RIGHTSCITIES**³⁰ ietvaros tiek izstrādāti īpaši mācību rīki. Kopš 2021. gada Komisija ir palīdzējusi vietējām un reģionālajām pašvaldībām popularizēt Hartu, izmantojot CERV programmas pašvaldību sadraudzības uzaicinājumu³¹. Pašvaldību sadraudzība rada sadarbības iespējas starp pašvaldībām dažādās valstīs, ļaujot vietējām pašvaldībām risināt kopīgas problēmas no Hartas perspektīvas. Projekti ir vērsti, piemēram, uz nediskrimināciju, iekļaušanu, demokrātisko līdzdalību, dzimumu līdztiesību un pie minoritātēm piederību personu tiesībām.

Tomēr ir vajadzīga plašāka informācija par Hartas pievienoto vērtību salīdzinājumā ar citiem cilvēktiesību instrumentiem un par to, kad Hartu piemēro vietējā līmenī³². Apspriešanās liecina, ka ir vajadzīgs turpmāks praktisks atbalsts, piemēram, pielāgota apmācība, izpratnes veicināšana un finansējums³³. Attiecīgi Komisija **aicina dalībvalstis atbalstīt vietējās un reģionālās pašvaldības Hartas piemērošanā**, piemēram, pamatojoties uz projektā **RIGHTSCITIES** izstrādātajiem materiāliem.

²⁶ Ietekmes uz cilvēktiesībām novērtējumi aptver 1) *ex ante* ietekmes novērtējumus (tiesību aktu iespējamās ietekmes novērtējums); 2) juridisko pārbaudi (tiesību akta priekšlikuma izvērtēšana, ņemot vērā pamattiesību standartus) un 3) *ex post* izvērtējumus (retrospektīvi izvērtējumi par to, kā tiesību akti ir ietekmējuši pamattiesības pēc to īstenošanas); FRA, 2025. gads, “Labāka likumdošana: Ietekmes uz cilvēktiesībām novērtējumi likumdošanas procesā”.

²⁷ Vietējās un reģionālās pašvaldības, kas sniedza atbildes, izmanto Hartu, lai iegūtu informāciju politikas veidošanai un lēmumu pieņemšanai (33 %), ES finansējuma piešķiršanā (33 %) un lai palielinātu informētību (25 %); apspriešanās ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, 6. jautājums. Pašvaldības norāda, ka politikas jomas, kurās tās var visefektīvāk izmantot Hartu, ir līdztiesība un nediskriminācija (80 %), mājokļi, veselība, izglītība, sociālā aizsardzība un atbalsts neaizsargātām grupām (59 %), personas datu aizsardzība (49 %) un vietējā demokrātija (57 %); apspriešanās ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, 11. jautājums. 52,94 % respondentu bija no Polijas, un tas ietekmē šīs apspriešanas secinājumus.

²⁸ [Eiropas Savienības cilvēktiesību pilsētas: pamatnostādnes tiesību nostiprināšanai vietējā līmenī](#). Šīs pamatnostādnes ir zināmas 41 % respondentu.

²⁹ Apspriešanās ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, 10. jautājums.

³⁰ [RIGHTSCITIES – Raula Valenberga Cilvēktiesību un humanitāro tiesību institūts. RIGHTSCITIES – LBI für Grund- und Menschenrechte](#).

³¹ No 400 finansētajiem projektiem laikposmā no 2021. līdz 2025. gadam aptuveni 10 % attiecas uz Hartu.

³² Apspriešanās ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, 15. un 21. jautājums. 47 % respondentu neīsteno iniciatīvas, lai palielinātu Hartas izmantošanu savā iestādē, un vēl 33 % nav informēti par šādām iniciatīvām; apspriešanās ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, 12. jautājums.

³³ Apspriešanās ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, 21. un 22. jautājums. 75 % atbildējušo iestāžu nav piedalījušās apmācībā par Hartu (7. jautājums), un 26 % uzskata, ka pieejamās apmācības iespējas ir nepietiekamas, vai nezina, vai tās ir pietiekamas (55 %) (8. jautājums).

2.5. Novēršana, uzraudzība un izpilde

Saskaņā ar ES tiesību aktiem galvenā atbildība par ES tiesību aktu pareizu piemērošanu ir valstu iestādēm. Valstu tiesām ir būtiska loma Hartas īstenošanā, piemērojot un interpretējot ES tiesību aktus valsts tiesību sistēmā. Prejudiciālo nolēmumu mehānisms izveido dialoga mehānismu starp Eiropas Savienības Tiesu un valstu tiesām, lai nodrošinātu ES tiesību, arī Hartas, vienotu interpretāciju.

Hartas stratēģijā Komisija uzsvēra, cik svarīgs ir pastāvīgs **dialogs ar dalībvalstīm, lai novērstu pamattiesību pārkāpumus**³⁴. Šāds dialogs jo īpaši notiek konkrētās politikas darba grupās³⁵ un savstarpējas mācīšanās pasākumos³⁶. Tajā pašā laikā Komisija atkārtoti apstiprināja savu apņemšanos **uzraudzīt Hartas un ar to saistīto ES tiesību aktu piemērošanu** un cieši uzraudzīt gadījumus, kad dalībvalsts, īstenojot ES tiesību aktus, sistemātiski nepiemēro Hartu³⁷. Pēdējos gados Komisija ir uzsākusi pārkāpuma procedūras³⁸ saistībā ar konkrētu Hartā paredzēto tiesību ievērošanu, piemēram, tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, personas datu aizsardzību, privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, tiesībām uz miermīlīgas pulcēšanās brīvību, biedrošanās brīvību, nediskrimināciju valstspiederības, dzimuma vai seksuālās orientācijas dēļ, cilvēka cieņas ievērošanu, vārda brīvību un mediju plurālismu, tiesībām uz advokāta un klienta saziņas konfidencialitāti un nevainīguma prezumpciju.

Kopš 2021. gada Komisija ir sagatavojusi **gada ziņojumus par Hartas piemērošanu**, tajos aplūkojot Hartas ietekmi konkrētās politikas jomās³⁹. Hartas stratēģija un gada ziņojumi par Hartas piemērošanu ir daļa no plašākiem ES līmeņa centieniem stiprināt pamatvērtības, arī cilvēktiesību ievērošanu, tiesiskumu, demokrātiju un līdztiesību. Tas ietver arī gada

³⁴ Komisija ir arī nodrošinājusi SOLVIT centriem apmācību par pamattiesībām.

³⁵ Piem., augsta līmeņa grupa naida runas un naida noziegumu apkarošanas jautājumos, kas palīdz dalībvalstīm īstenot Padomes Pamatlēmumu 2008/913/TI; ekspertu grupa, kas palīdz dalībvalstīm transponēt un īstenot Direktīvu (ES) 2019/1937 par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem; ES Bērnu tiesību tīkls, kas nodrošina platformu dialogam, lai īstenotu ES stratēģiju par bērna tiesībām un Komisijas ieteikumu par integrētām bērnu aizsardzības sistēmām; Tīkls ar dzimumu saistītas vardarbības un vardarbības ģimenē novēršanai; Augsta līmeņa grupa nediskriminācijas, līdztiesības un dažādības jautājumos, kas atbalsta centienus apkarot diskrimināciju un veicināt līdztiesību un daudzveidību; Eiropas Līdztiesības tiesību aktu tīkls, kas sniedz informāciju par atbilstību līdztiesības direktīvām.

³⁶ Piemēram, savstarpējas mācīšanās programma dzimumu līdztiesības jomā, partnerības iniciatīvas naida runas un naida noziegumu apkarošanai un ES Bērnu līdzdalības platforma.

³⁷ Saskaņā ar subsidiaritātes principu Komisija parasti neiejaucas atsevišķās lietās, kas saistītas ar pamattiesību pārkāpumiem, kuras jārisina valstu iestādēm un tiesām saskaņā ar valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. Tā iejauksies tikai tad, ja būs elementi, kas norāda, ka pastāv noteikumi vai sistemātiska prakse, ar ko pārkāpj pienākumus, kuri izriet no Savienības tiesību aktiem. Sk. arī 5. punktu: Cilvēku informētības par viņu tiesībām, kas paredzētas Hartā, palielināšana.

³⁸ [Pārkāpuma lietas ES – pārkāpuma lietas, direktīvu transponēšana un EU Pilot dialogs](#). Sk., piemēram, [lietu C-204/21](#), Komisija/Polija (*Tiesnešu neatkarība un privātums*), [lietu C-808/21](#), Komisija/Čehijas Republika (*Pulcēšanās un biedrošanās brīvība*), [lietu C-769/22](#), Komisija/Ungārija (*Cilvēka cieņa, personas datu aizsardzība un privātās un ģimenes dzīves, vārda un informācijas brīvības un nediskriminācijas ievērošana*), [lietu C-92/23](#), Komisija/Ungārija (*Tiesības sniegt mediju pakalpojumus radiofrekvencē*), [lietu C-829/24](#), Komisija/Ungārija (*Aizsardzība pret ārēju politisku iejaukšanos*) un [lietu C-57/25](#), Komisija/Igaunija (*Efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi*).

³⁹ [Ir izdoti četri ikgadēji ziņojumi par Hartu](#), kuros galvenā uzmanība pievērsta pamattiesībām digitālajā laikmetā, plaukstošai pilsoniskajai telpai, efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā un tiesu iestāžu pieejamībai, kā arī pamattiesību finansējumam.

ziņojumus par tiesiskumu⁴⁰, Eiropas Demokrātijas rīcības plānu, demokrātijas aizsardzības tiesību aktu kopumu⁴¹, ziņojumus par ES pilsonību⁴², Eiropas demokrātijas vairogu⁴³, Pilsoniskās sabiedrības stratēģiju⁴⁴ un stratēģijas konkrētu tiesību subjektu grupu vajadzību apmierināšanai⁴⁵.

Izstrādājot gada ziņojumus par Hartas piemērošanu, Komisija sadarbojas ar citām ES iestādēm un aģentūrām, jo īpaši *FRA*, lai apkopotu informāciju un datus ziņojumiem, un veic plašas apspriešanās ar ieinteresētajām personām⁴⁶. **Ziņojumi par Hartu ir vērtīgi instrumenti, lai uzsvētu pamattiesību nozīmi dažādās politikas jomās**, vienlaikus būdami arī atgādinājumi par Hartas plašo darbības jomu un piemērojamību. Ziņojumi tiek uzskatīti par noderīgiem arī pilsoniskajai sabiedrībai un tiesu iestādēm⁴⁷, jo tie regulāri sniedz apkopotus kopsavilkumus par attiecīgajiem ES tiesību aktiem, nosaka aizstāvības darbības pamattiesību atbalstam un kopumā uzsver pašreizējo problēmu atzīšanu⁴⁸. Tomēr ieinteresētās personas ir aicinājušas vairāk izmantot ziņojumus kā uzraudzības instrumentus, jo īpaši ierosinot koncentrēties uz konkrētu Hartā paredzēto tiesību aizsardzību, un iekļaut atsauces uz tiesu nolēmumiem.

Komisija izpētīs veidus, kā turpināt izstrādāt ziņojumus par Hartu, lai sniegtu detalizētāku pārskatu par galvenajām norisēm saistībā ar konkrētu Hartā noteikto tiesību piemērošanu attiecībā uz izvēlēto tematu, tai skaitā attiecīgajiem tiesu nolēmumiem. Komisija savus konstatējumus pamato ar attiecīgiem datu rādītājiem, ja tādi būs pieejami, no *Eurostat* un citiem attiecīgiem avotiem. Tā veiks priekšizpēti, lai analizētu turpmākas iespējas stiprināt pamattiesību uzraudzību saistībā ar ikgadējiem tematiskajiem ziņojumiem par Hartu. Šie aspekti tiks apspriesti arī jaunajā Pilsoniskās sabiedrības platformā, kas tiks izveidota 2026. gadā⁴⁹.

Apspriešanās liecina, ka **valsts līmeņa pēcpasākumi, ko veic, reaģējot uz ziņojumiem par Hartu**, joprojām ir ierobežoti⁵⁰. Tāpēc Komisija **aicina dalībvalstis pastiprināt centienus veikt pēcpasākumus saistībā ar ziņojumiem par Hartu**, jo īpaši organizējot pasākumus ar

⁴⁰ [2025. gada ziņojums par tiesiskumu](#). Uzraudzība aptver arī tādus jautājumus kā tiesu iestāžu neatkarība un pilsoniskās telpas veicinošais satvars, kas ir tieši saistīti ar pamattiesību piemērošanu.

⁴¹ T. sk. [JOIN\(2025\) 791 final](#) un [COM\(2025\) 790 final](#).

⁴² [ES pilsonības ziņojumi](#).

⁴³ [JOIN\(2025\) 791 final](#).

⁴⁴ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁴⁵ Piemēram, [ES Stratēģija par bērna tiesībām](#). Attiecībā uz līdztiesības savienības stratēģijām sk. 107. zemsvītras piezīmi.

⁴⁶ Attiecībā uz ieinteresētajām personām, ar kurām notika apspriešanās par šo ziņojumu, sk. 1. nodaļu.

⁴⁷ Apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību, 19. jautājums. 68,32 % respondentu ir informēti par ziņojumiem; apspriešanās ar tieslietu speciālistiem, 19. jautājums. 72,22 % respondentu ir informēti par ziņojumiem.

⁴⁸ ENNHRI norāda, ka Komisijas īpašā uzmanība informācijas vākšanai no galvenajām ieinteresētajām personām ikgadējam ziņojumam par Hartu ir palielinājusi ieinteresēto personu atbilstības un vajadzību atzīšanu ES līmenī. ENNHRI ieguldījums apspriešanās ar VCTI, 5. lpp.

⁴⁹ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁵⁰ 37 % atbildējušo dalībvalstu ziņo, ka ir organizējušas pēcpasākumus; apspriešanās ar dalībvalstīm, 11. jautājums. Dažas dalībvalstis ir nosūtījušas ziņojumu atbildīgajam ministram (Ungārija) vai ministrijām un VCTI (Luksemburga, Spānija) zināšanai. Bulgārijā konstatējumi ir izmantoti turpmāko tiesiskās apmācības pasākumu izstrādē. Polija un Portugāle ir organizējušas pēcpasākumus. Sk. arī apspriešanos ar VCTI, līdztiesības iestādēm un ombudiem, 27. jautājums.

attiecīgajām ieinteresēto personu grupām, lai apspriestu gada ziņojuma tematu valsts kontekstā.

Komisija ir arī aicinājusi Eiropas Parlamentu un Padomi organizēt jēgpilnas diskusijas, lai veiktu pēcpasākumus saistībā ar ziņojumiem par Hartu. Padome 2021. gadā pieņēma **Padomes secinājumus par Hartas piemērošanas stiprināšanu**, kuros sīki izklāstīti pasākumi, ko dalībvalstis varētu veikt, lai atbalstītu stratēģijas īstenošanu⁵¹. Katru gadu tā ir aicinājusi Komisiju iepazīstināt dalībvalstis ar ziņojuma par Hartu konstatējumiem un ir pieņēmusi Padomes secinājumus par ziņojuma tematu ar turpmākiem ieteikumiem⁵².

Stratēģijā Komisija arī mudināja Eiropas Parlamentu un valstu parlamentus attīstīt **parlamentu sadarbību Hartas piemērošanā**. Tā atkārtoti aicina Eiropas Parlamentu iesaistīt valstu parlamentus Hartas piemērošanas stiprināšanā, arī organizējot **starpparlamentāru koordinācijas sanāksmi par Hartas piemērošanu**. Komisija ir gatava atbalstīt šīs iniciatīvas izstrādi.

2.6. Hartas vērtību aizsardzības nodrošināšana, izmantojot ES fondus

ES finansējumam ir būtiska nozīme ES politikas īstenošanas atbalstīšanā. Lai nodrošinātu, ka ES līdzekļu īstenošana atbilst Hartai, Kopīgo noteikumu regulā (KNR)⁵³ ir iekļauts **horizontāls “veicinošs nosacījums” attiecībā uz Hartas efektīvu piemērošanu un īstenošanu (Hartas HVN)**⁵⁴. Hartas HVN ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāievieš pasākumi, lai nodrošinātu, ka KNR fondu atbalstītās programmas atbilst Hartai visos plānošanas un īstenošanas posmos. Tās tiek mudinātas šajos pasākumos iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, piemēram, neatkarīgas pamattiesību struktūras. Dalībvalstīm ir arī jānosaka kārtība, kādā ziņo uzraudzības komitejām par darbību neatbilstību Hartai un sūdzībām saistībā ar Hartu.

Komisija turpinās uzraudzīt, vai Hartas HVN joprojām tiek izpildīts visā plānošanas periodā, un veiks nepieciešamos pasākumus, lai attiecīgā gadījumā nodrošinātu atbilstību⁵⁵. Tomēr apspriešanās liecina, ka ir vajadzīga plašāka informācija un norādījumi, lai palīdzētu valsts un reģionālajām pašvaldībām, kas pārvalda ES līdzekļus, piemērot Hartu, piemēram, sniedzot norādījumus, izmantojot apmācības moduļus, spēju veidošanu vai paraugprakses apmaiņu⁵⁶. Saskaņā ar Hartas stratēģijā pausto apņemšanos šādi norādījumi ir publicēti **rokasgrāmatas veidā, lai palīdzētu valsts un reģionālajām pašvaldībām un struktūrām nodrošināt**

⁵¹ [Padomes secinājumi par to, kā pastiprināt Pamattiesību hartas piemērošanu Eiropas Savienībā](#).

⁵² [Padomes secinājumi par digitālo spēcīnāšanu nolūkā aizsargāt un īstenot pamattiesības digitālajā laikmetā](#); [Padomes secinājumi par ES Pamattiesību hartas piemērošanu](#); [Pilsoniskās telpas loma pamattiesību aizsardzībā un veicināšanā Eiropas Savienībā](#); [Secinājumi par ES Pamattiesību hartas piemērošanu “Uzticēšanās veicināšana, izmantojot efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un tiesu iestāžu pieejamību”](#); [Padomes secinājumi par ES Pamattiesību hartas piemērošanu “Finansējums pamattiesību veicināšanai, aizsardzībai un īstenošanai”](#).

⁵³ [Regula \(ES\) 2021/1060](#).

⁵⁴ Horizontālais veicinošais nosacījums “ES Pamattiesību hartas efektīva piemērošana un īstenošana”, kas paredzēts KNR III pielikumā. Papildus Hartas HVN Kopīgo noteikumu regulas (KNR) 9. pantā ir iekļauti horizontālie principi, kas nosaka, ka Komisijai un dalībvalstīm fondu apguvē ir jāievēro pamattiesības un Harta.

⁵⁵ Plašāku informāciju par mehānismiem un procedūrām Hartas HVN izpildes uzraudzībai sk. Hartas stratēģijā, 9. lpp., un [2024. gada ziņojumā par Hartu](#), 21. un 22. lpp.

⁵⁶ Apspriešanās ar dalībvalstīm, 15. un 16. jautājums.

Hartas HVN saskaņotu un efektīvu īstenošanu⁵⁷. Komisija iztulkos rokasgrāmatu oficiālajās ES valodās, lai nodrošinātu, ka tā ir pieejama valstu ieinteresētajām personām. Komisija arī izpētīs, vai nākamajā DFS ir vajadzīga turpmāka rīcība, piemēram, spēju veidošanas pasākumi vai paraugprakses apmaiņa.

Komisijas priekšlikumā par nākamo DFS ir iekļauti stingri aizsardzības pasākumi un stimuli, lai ES finansējums atbilstu Hartai un tiesiskumam⁵⁸. Tiesiskuma principu un Hartas ievērošana ir finansiālā atbalsta priekšnoteikums. Dalībvalstīm, lai to valsts un reģionālie plāni tiktu apstiprināti, būs jāpierāda, ka tām ir piemēroti mehānismi, lai nodrošinātu atbilstību tiesiskumam un Hartas HVN visā līdzekļu īstenošanas laikā.

3. Iespēju sniegšana pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tiesību aizstāvjiem un tieslietu speciālistiem

3.1. Pilsoniskā sabiedrība

Hartas stratēģijā ir uzsvērts PSO un cilvēktiesību aizstāvju neaizstājamais ieguldījums, lai nodrošinātu, ka pamattiesības var izmantot ikviens. Stratēģijā Komisija aicināja **dalībvalstis veicināt atbalstošu un drošu vidi PSO** un cilvēktiesību aizstāvjiem valstī, arī vietējā līmenī⁵⁹.

Komisija **2022. gada ziņojumu par Hartu veltīja plaukstošai pilsoniskajai telpai**⁶⁰, kurā tā aprakstīja PSO, cilvēktiesību aizstāvju, VCTI, līdztiesības iestāžu un ombudu lomu Hartas piemērošanas atbalstīšanā, apzināja pasākumus, kas veikti ES un valstu līmenī, lai tos aizsargātu, atbalstītu un sniegtu tiem iespējas, un apzināja problēmas, trūkumus un jomas, kurās šajā ziņā ir vajadzīgi uzlabojumi. Ziņojumā tika atzīmēta **pilsoniskās telpas turpmāka sašaurināšanās visā ES**⁶¹, jo PSO, cilvēktiesību aizstāvji un to locekļi ziņoja par draudiem un aizskaršanu⁶².

Lai veiktu pēcpasākumus saistībā ar 2022. gada ziņojumu par Hartu, Komisija organizēja vairākus seminārus par pasākumiem, kas vajadzīgi, lai vēl vairāk spēcīnātu, aizsargātu un atbalstītu pilsonisko sabiedrību, un tie noslēdzās ar augsta līmeņa pasākumu 2023. gada novembrī⁶³. Galīgajā ziņojumā⁶⁴ dalībvalstīm un ES iestādēm tika ieteikts apņemties aizsargāt, veicināt un atbalstīt pilsonisko telpu Eiropas Savienībā. Šie secinājumi tika izmantoti **Komisijas 2023. gada ieteikumā par pilsoņu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanas un efektīvas līdzdalības veicināšanu valsts politikas veidošanas procesos**⁶⁵. Saskaņā ar minēto ieteikumu Komisija ir izstrādājusi instrumentus pilsoņu

⁵⁷ [Rokasgrāmata par pamattiesībām ES finansējuma jomā](#).

⁵⁸ COM(2025) 46, 12. lpp.

⁵⁹ Dalībvalstis ziņo, ka ir ieviesušas pilsoniskās sabiedrības politiku, un norāda uz valsts finansējuma iespējām un tiesību aktiem, ar ko aizsargā biedrošanās un vārda brīvību. Apspriešanās ar dalībvalstīm, 17. jautājums.

⁶⁰ COM(2022) 716, 7.–12. lpp. sk. arī [2025. gada ziņojumu par tiesiskumu](#), 29. un 30. lpp.

⁶¹ [Pilsoniskā sabiedrība | Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, Pilsoniskā telpa | ESAO, Pilsoniskās telpas uzraudzītājs Civicus, Pilsoniskais forums](#). Arī [2025. gada ziņojums par tiesiskumu](#), 30. lpp.

⁶² [FRA, Protecting civil society – Update 2023](#), 3. lpp.; COM(2022) 716, 13. lpp.

⁶³ [Plaukstoša pilsoniskā telpa pamattiesību aizstāvēšanai ES: satvars turpmākai rīcībai](#).

⁶⁴ [Gala ziņojums – Plaukstoša pilsoniskā telpa pamattiesību aizstāvēšanai ES | Eiropas Komisija](#).

⁶⁵ [Komisijas Ieteikums \(ES\) 2023/2836](#).

iesaistīšanai politikas veidošanā, jo īpaši Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas, kas varētu iedvesmot valsts un vietējās pašvaldības izstrādāt savas pilsoņu iesaistes stratēģijas. Komisija 2024. gadā pieņēma arī **divas direktīvas par līdztiesības iestāžu darbības minimālajiem standartiem**, lai uzlabotu to efektivitāti un garantētu to neatkarību⁶⁶.

Pamatojoties uz šīm iniciatīvām un reaģējot uz pilsoniskās sabiedrības aicinājumiem, Komisija 2025. gada 12. novembrī pieņēma **ES Pilsoniskās sabiedrības stratēģiju**⁶⁷. Ar stratēģiju tiek izveidots satvars, lai veicinātu sadarbību ar PSO un aizsargātu, atbalstītu un nodrošinātu ilgtspējīgu un pārredzamu finansējumu PSO ES un valstu līmenī. Komisija izveidos **pilsoniskās sabiedrības platformu**, lai pastiprinātu sadarbību ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas pamattiesību un citu uz ES vērtībām balstītu rīcībpolitiku jomā. Komisija arī aicina dalībvalstis **iesaistīt pilsonisko sabiedrību ar Hartu saistītās darbībās valsts līmenī**, lai nodrošinātu informācijas apmaiņu un savstarpēju spēju veidošanu⁶⁸.

Komisija arī apņēmas atbalstīt pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi, jo īpaši izmantojot **CERV programmas finansējumu**⁶⁹. Laikposmā no 2022. līdz 2025. gadam aktoriem, kas veicina LES 2. pantā un Hartā noteikto vērtību piemērošanu, ir piešķirti vairāk nekā 1,3 miljardi EUR⁷⁰.

Komisija 2025. gada jūlijā pieņēma **priekšlikumu par jaunu finansēšanas programmu AgoraEU**, lai no 2028. līdz 2034. gadam turpinātu finansēt pamattiesību veicināšanu un aizsardzību, izmantojot programmas sadaļu “Demokrātija, pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” (CERV+)⁷¹. Saskaņā ar jauno DFS, strādājot kopā ar valstu budžetiem un papildinot citus centienus Eiropas un valstu līmenī, Savienība atbalstīs pilsonisko sabiedrību Hartas piemērošanas veicināšanā, arī izmantojot ierosināto programmu *AgoraEU* un programmu “Tiesiskums”⁷² pēc to pieņemšanas.

⁶⁶ [Padomes Direktīva \(ES\) 2024/1499](#) un [Direktīva \(ES\) 2024/1500](#).

⁶⁷ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁶⁸ No PSO, ar kurām notika apspriešanās, 70 % nebija informētas par darbībām, ko valsts, reģionālās vai vietējās pašvaldības veikušas, lai spēcīnātu pilsonisko sabiedrību. Vairākas norādīja uz to, ka valdības aktīvi iebiedē pilsonisko sabiedrību. Kopumā tās saskatīja plaisu starp stratēģijām un konkrētu rīcību, ko veikušas to dalībvalstis. Apspriešanās ar PSO, 8. jautājums. Pārskatu par valstu politiku pilsoniskās telpas spēcīnāšanai sk. [Pilsoniskā telpa | ESAO](#).

⁶⁹ Sk. [plašāku informāciju par programmu; 2024. gada ziņojumu par Hartu](#), 5.–9. lpp.; [SWD\(2025\) 133](#).

⁷⁰ Programma “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” – [Sniegums – Eiropas Komisija](#). Plašāka informācija par to, kā ES finansējuma programmas ir palīdzējušas piemērot Hartu, ir pieejama [2024. gada ziņojumā par Hartu](#). Sk. arī [Padomes 2025. gada 7. marta secinājumus](#). Ikgadējos CHAR-LITI uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus ir piešķirts finansējums spēju veidošanai un izpratnes veicināšanai par Hartu, pilsoniskās telpas iespēju palielināšanai, stratēģiskajai tiesvedībai, nauda runas un naida noziegumu apkarošanai un trauksmes cēlēju aizsardzībai; [ES finansējuma un iepirkumu portāls](#). Programmas “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” sadaļā “Savienības vērtības” Komisija ir atbalstījusi Eiropas tīklus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un domnīcas Hartas piemērošanā.

⁷¹ Priekšlikums regulai, ar ko izveido programmu “AgoraEU” 2028.–2034. gada periodam.

⁷² Priekšlikums regulai, ar ko izveido programmu “Tiesiskums” 2028.–2034. gada periodam.

Visbeidzot, Komisija aicināja **pilsoniskās sabiedrības tīklus**⁷³ stiprināt spēju veidošanas centienus, sadarbojoties apmācības par Hartu un informācijas apmaiņas prakses jomā, pamatojoties uz Komisijas un FRA atbalstu un izstrādātajiem instrumentiem⁷⁴. Tā norādīja, ka PSO, cilvēktiesību aizstāvjiem un VCTI, līdztiesības iestādēm un ombudiem ir labas iespējas apmainīties ar informāciju un palīdzēt cilvēkiem piekļūt tiesiskajai aizsardzībai, ja tiek pārkāptas viņu pamattiesības⁷⁵. **Jo īpaši efektīva tiesību aizsardzība tiesā un stratēģiskā tiesvedība var veicināt pamattiesību efektīvu īstenošanu**, un Komisija ir finansējusi vairākus projektus, lai veidotu pilsoniskās sabiedrības spēju īstenot stratēģisko tiesvedību, pamatojoties uz Hartu⁷⁶.

Lai vēl vairāk stiprinātu minēto saistību īstenošanu, **Komisija aicina PSO, cilvēktiesību aizstāvjus un VCTI, līdztiesības iestādes un ombudus pastiprināt to centienus sadarboties un dalīties praksē par Hartu**. Tā arī aicina minētās ieinteresētās personas, kā arī tieslietu speciālistus un ES finansējuma saņēmējus **dalīties judikatūrā un citā labā praksē ar FRA par Hartu**⁷⁷, lai atbalstītu “Charterpedia” datubāzes atjaunināšanu.

3.2. Valsts cilvēktiesību iestāžu loma

Hartas stratēģijas otrajā daļā ir uzsvērts, cik **svarīgas ir spēcīgas un neatkarīgas VCTI**. Tā kā VCTI ir plašas pilnvaras, kas aptver visas pamattiesības, tām ir unikāla loma, nodrošinot, ka valsts aktori aizsargā pamattiesības, un veidojot saiknes starp valdībām un pilsonisko sabiedrību⁷⁸. Tāpēc Hartas stratēģijā Komisija aicināja tās dalībvalstis, kuras nav izveidojušas neatkarīgu VCTI, to izdarīt. Tā arī aicināja pārējās dalībvalstis nodrošināt, ka VCTI tiek piešķirti instrumenti un līdzekļi, lai ievērotu Apvienoto Nāciju Organizācijas Parīzes principus⁷⁹, un to pilnvarās atsaukties uz Hartu. Tā ņēma vērā ENNHRI lomu, palīdzot dalībvalstīm panākt un uzturēt savu VCTI “A” statusa akreditāciju⁸⁰, jo īpaši koordinējot spēju veidošanu un apmainoties ar praksi attiecībā uz Hartu.

Pēc Hartas stratēģijas pieņemšanas **vēl piecas VCTI ir akreditētas ar “A” statusu** (Austrijā, Kiprā, Igaunijā, Slovēnijā un Zviedrijā)⁸¹, un progress akreditētas VCTI izveidē ir panākts Čehijā un Rumānijā⁸². ENNHRI palīdz izraudzītajām iestādēm sasniegt un paaugstināt akreditāciju, sniedzot tehnisku padomu un konsultācijas. Komisija uzrauga ombudu, VCTI,

⁷³ Attiecas uz tādiem tīkliem kā, piem., ENNHRI, Eiropas Līdztiesības iestāžu tīklu (*Equinet*) un Eiropas ombudu tīklu, un tīkliem, kas pievēršas konkrētu grupu vajadzībām.

⁷⁴ Sk. apspriešanos ar ENNHRI, Eiropas Līdztiesības iestāžu tīklu (*Equinet*) un Eiropas ombudu tīklu un to dalībniekiem (pamattiesību struktūrām), 10. jautājums.

⁷⁵ Tikai 30 % pamattiesību struktūru ziņo, ka izmanto Hartu, lai sniegtu informāciju par pieejamajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem vai atbalstu cietušajiem, un 30 % ziņo, ka izmanto Hartu (stratēģiskajā) tiesvedībā; apspriešanās ar pamattiesību struktūrām, 3.d) jautājums.

⁷⁶ Laikposmā no 2022. līdz 2024. gadam ir piešķirti 15 miljoni EUR, lai finansētu 35 projektus saistībā ar Hartu un stratēģisko tiesvedību CERV programmā.

⁷⁷ izmantojot Charter@fra.europa.eu.

⁷⁸ COM(2024) 800, 32. lpp.

⁷⁹ [Principi, kas attiecas uz valsts iestāžu statusu \(Parīzes principi\) | OHCHR, CM/Rec\(2021\)1.](#)

⁸⁰ [VCTI, kas novērtētas kā pilnībā atbilstošas ANO Parīzes principiem, ir akreditētas ar “A” statusu.](#)

⁸¹ [Dalība – GANHRI, Mūsu locekļi – ENNHRI.](#)

⁸² [ENNHRI ieguldījums apspriešanās, 9. un 10. lpp.](#)

līdztiesības iestāžu un citu neatkarīgu iestāžu situāciju savos ziņojumos par tiesiskumu pīlāra “Citi institucionāli jautājumi saistībā ar līdzsvara un atsvāra sistēmu” ietvaros.

Pēc Hartas stratēģijas pieņemšanas **ENNHRI un VCTI ir arvien vairāk iesaistītas Hartas piemērošanas atbalstīšanā**⁸³. ENNHRI organizē spēju veidošanu saistībā ar Hartu un kopā ar saviem dalībniekiem palīdz sagatavot tiesību aktus un politiku, kas skar pamattiesības un pamatvērtības⁸⁴.

Lai atbalstītu to centienus, **Komisija apsvērs vajadzību pēc papildu norādījumiem attiecībā uz VCTI lomu saskaņā ar ES tiesību aktiem**, arī Hartas piemērošanā, un to, kā dalībvalstis varētu tās atbalstīt. Komisija turpinās atbalstīt VCTI Hartas piemērošanā, arī izmantojot finansējumu no 2021.–2027. gada programmas “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” un ierosināto programmu *AgoraEU*, tiklīdz tā būs pieņemta.

Turklāt Komisija aicina VCTI, līdztiesības iestādes un ombudus turpināt atbalstīt Hartas piemērošanu, veicot īpašas darbības to dalībvalstīs, arī **sniedzot informāciju un konsultācijas personām par pamattiesībām** un par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pamattiesību pārkāpumu gadījumā.

Ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai nodrošinātu, ka VCTI var atbalstīt Hartas piemērošanu visās dalībvalstīs⁸⁵. Tāpēc Komisija **aicina dalībvalstis apspriešanās procesos iesaistīt VCTI**, lai tās, sagatavojot tiesību aktus un politiku jomās, uz kurām attiecas Harta, varētu sniegt jēgpilnu ieguldījumu ietekmes uz pamattiesībām novērtēšanā. Tā arī **aicina dalībvalstis izstrādāt izpratnes veicināšanas un spēju veidošanas iniciatīvas saistībā ar Hartu valsts, reģionālā un vietējā līmenī**, izmantojot VCTI, cilvēktiesību aizstāvju, pilsoniskās sabiedrības, vietējo un reģionālo pašvaldību un valdības kopīgās zināšanas.

3.3. Tieslietu speciālisti

Tiesnešiem un citiem tieslietu speciālistiem ir unikāla loma pamattiesību piemērošanas nodrošināšanā. Hartas stratēģijā Komisija apņēmas finansēt Hartas apmācības iespējas tiesnešiem un citiem tieslietu speciālistiem saskaņā ar **programmu “Tiesiskums”**⁸⁶.

⁸³ VCTI ziņo, ka Harta nodrošina pievienoto vērtību, stiprinot juridiskos argumentus un aizstāvību, un atbalsta ES juridisko standartu interpretāciju. Respondenti ziņo par Hartas izmantošanu ziņošanā (70 %), mācībuursos (61 %), izpratnes veicināšanā par pamattiesībām (83 %), sūdzību izskatīšanā (61 %), valsts aktoru konsultēšanā par jaunu politiku (52 %) un tiesību aktu projektiem (57 %), informācijas sniegšanā par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem vai atbalstu cietušajiem (49 %), kampaņās (48 %) un tiesvedībā vai stratēģiskajā tiesvedībā (30 %). Apspriešanās ar pamattiesību struktūrām, 3., 4. un 5. jautājums.

⁸⁴ [ENNHRI ieguldījums apspriešanās](#); [Rīcības plāns Pamattiesību hartas piemērošanas stiprināšanai Eiropas Savienībā \(2021.–2024. gads\)](#); [Valstu cilvēktiesību iestāžu darbības ES Pamattiesību hartas īstenošanā](#).

⁸⁵ Attiecībā uz problēmām saistībā ar jēgpilnu ieguldījumu tādu tiesību aktu sagatavošanā, kuriem ir ietekme uz pamattiesībām, respondenti norāda uz piekļuves trūkumu publiskiem dokumentiem vai informācijai (9 %), iestāžu intereses trūkumu sadarboties ar šīm struktūrām (22 %), strukturētu koordinācijas kanālu trūkumu (30 %), ierobežotām zināšanām par Hartas nozīmi (35 %) un kopējo darba slodzi un prioritātēm (43 %); apspriešanās ar pamattiesību struktūrām, 20. jautājums; [ENNHRI ieguldījums apspriešanās](#), 3. lpp.

⁸⁶ Finansējumu veidoja pasākuma dotācijas (aptuveni 4 miljoni EUR gadā), darbības dotācija Eiropas Tiesiskās apmācības tīklam (*EJTN*) aptuveni 11,2 miljonu EUR apmērā gadā un iepirkumi (mazāk nekā 1 miljons EUR gadā). Aptuveni 36 % no programmas budžeta, t. i., aptuveni 15–16 miljoni EUR gadā, tiek piešķirti tiesiskajai apmācībai. Komisija arī atbalsta darbības, ko veic Eiropas tiesību akadēmija (*ERA*), kura veicina tiesu iestāžu darbinieku un juristu informētību par Hartas piemērošanu. Hartas loma tiek izskatīta *ERA* mācībuursos, tajā

Tiesiskās apmācības stratēģijā 2021.–2024. gadam Komisija norādīja, ka tieslietu speciālistiem būtu jāsaņem īpaša apmācība par Hartu, tās piemērošanas jomu un konkrētajām pamattiesībām, kā arī par tās saistību ar valsts tiesību aktiem un Eiropas Cilvēktiesību konvenciju⁸⁷.

Uz Hartu arvien vairāk atsaucas valstu tiesas⁸⁸. **Lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaits, kas attiecas uz Hartu**, kopš 2020. gada katru gadu ir palielinājies, 2024. gadā sasniedzot 128 lūgumus⁸⁹. Saskaņā ar apspriešanos ar tieslietu speciālistiem, kas veikta, lai atbalstītu šo pārskatīšanu, **tiekl uzskatīts, ka Harta kā papildu juridiskais standarts rada pievienoto vērtību** konstitucionālajiem noteikumiem un starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā, jo īpaši migrācijas un patvēruma lietās un ES tiesību aktu par Eiropas apcietināšanas orderi, datu aizsardzību, bērnu aizsardzību un nodokļiem piemērošanā. Atbildes sniegušie tieslietu speciālisti atsaucas arī uz Hartā noteikto procesuālo tiesību (Hartas 47.–50. pants) piemērošanu⁹⁰. Tomēr praktizējošie juristi ziņo par dažām grūtībām, ar kurām viņi saskaras, lai noteiktu Hartas piemērojamību⁹¹.

Tiesiskajai apmācībai par Hartu vēl ir jāaptver lielāks skaits tieslietu speciālistu⁹². Visbiežāk minētie iemesli, kāpēc viņi nepiedalījās šādās apmācībās, ir informētības trūkums⁹³ vai nepietiekamas apmācības iespējas valsts un ES līmenī⁹⁴. **Komisija turpinās atbalstīt tiesisko apmācību par Hartu**, arī izmantojot ierosināto programmu “Tiesiskums” jaunās DFS ietvaros, tiklīdz tā būs pieņemta⁹⁵. Komisija arī **aicina dalībvalstis nodrošināt, ka sākotnējā un turpmākā tiesiskā apmācība par Hartu tiek sniegta to valsts valodās**.

Hartas stratēģijā Komisija arī apņēmas atbalstīt e-mācību rīka izstrādi tiesnešiem. Tā 2025. gada decembrī publicēs **“e-kapsulas par ES tiesību aktiem”** — īsus tiešsaistes mācību kursus, kuros apkopotas ES tiesību aktu galvenās iezīmes par vairāk nekā 40 tematiem, arī Hartu⁹⁶. Komisija 2026. gada sākumā 30 minūšu sesijās publicēs arī **53 bezmaksas tiešsaistes mācību kursus par Hartu**, kuros iepazīstinās ar katru būtisko Hartas pantu un vispārējiem noteikumiem. Papildu rakstiskā rokasgrāmatā tiks apkopota attiecīgā judikatūra par katru

skaitā katru gadu laikposmā no 2021. līdz 2025. gadam. Sīkāka informācija ir sniegta dokumentā [COM\(2024\) 456](#), 10. lpp.

⁸⁷ [COM\(2020\) 713](#), 2. lpp.

⁸⁸ FRA, 2024. gada [ziņojums par pamattiesībām](#), 122. lpp.; 2023. gada [ziņojums par pamattiesībām](#), 45. lpp., un 2022. gada [ziņojums par pamattiesībām](#), 37. lpp.

⁸⁹ FRA, 2025. gada [ziņojums par pamattiesībām](#), 94. lpp.

⁹⁰ Apspriešanās ar tieslietu speciālistiem, 16. jautājums.

⁹¹ Grūtības, ko minēja juristi, kuri norādīja, ka Hartu piemēro tikai reti (23 %) vai nekad (20 %), ir saistītas ar Hartas piemērojamības noteikšanu konkrētā lietā (7,5 %), laika trūkumu piemērojamības pārbaudei (8,5 %) un pievienotās vērtības trūkumu salīdzinājumā ar ECTK (3 %); apspriešanās ar tieslietu speciālistiem, 15. un 17. jautājums. 73,4 % respondentu neatbildēja uz šiem jautājumiem, un tas ietekmē rezultātu secinājumus.

⁹² 29 % atbildējušo tieslietu speciālistu ziņo, ka ir piedalījušies klātienē apmācībā par Hartu, un 21 % — tiešsaistes apmācībā; apspriešanās ar tieslietu speciālistiem, 4. un 6. jautājums.

⁹³ 54 %; apspriešanās ar tieslietu speciālistiem, 6b) jautājums.

⁹⁴ Attiecīgi 57 % valsts līmenī un 34 % ES līmenī; apspriešanās ar tieslietu speciālistiem, 10. jautājums. No aptaujātajām mācību organizācijām 61 % uzskata, ka apmācības iespējas ir pietiekamas valsts līmenī, bet 89 % — ES līmenī.

⁹⁵ [COM\(2025\) 463 final](#); [COM\(2025\) 801](#).

⁹⁶ Arī [“Mācību videomateriāli tiesnešiem un advokātiem par Eiropas Savienības Tiesas misiju, jurisdikciju un procedūram”](#).

pantu. Kursi ir paredzēti valstu un ES ierēdņiem. Visa iepriekš minētā apmācība būs publiski pieejama Eiropas e-tiesiskuma portāla Eiropas apmācības platformā.

Lai nodrošinātu informācijas par Hartu pieejamību, Komisija aicināja tiesnešu un citu **tieslietu speciālistu tīklus sadarboties apmācības jomā un labas prakses apmaiņā par Hartas piemērošanu**, pamatojoties uz atbalstu un rīkiem, ko piedāvā Komisija, Eiropas Tiesiskās apmācības tīkls (*EJTN*) un *FRA*. Tomēr informētība par šiem materiāliem un to izmantošana joprojām ir zema⁹⁷. Tas liecina par turpmāku vajadzību pēc praktiskiem norādījumiem un judikatūras informācijas par Hartu, piemēram, datubāzēm un faktu lapām, kā arī pēc paraugprakses apmaiņas par Hartas piemērošanu un galveno materiālu tulkošanas valstu valodās⁹⁸. **Tāpēc Komisija sadarbībā ar *FRA* turpinās uzlabot tieslietu speciālistu informētību par esošajiem tiešsaistes apmācības resursiem** par Hartu un aicina tiesiskās apmācības iestādes izmantot šos resursus apmācības nodrošināšanā. Tā arī **aicina dalībvalstis dalīties informācijā ar tiesu iestādēm par esošajām apmācības par Hartu iespējām un tiešsaistes rīkiem**, vienlaikus nodrošinot tiesu iestāžu neatkarības pienācīgu ievērošanu. Komisija arī palielinās savu jauno tiešsaistes kursu par Hartu pieejamību un turpinās savā tīmekļvietnē sniegt informāciju par Hartu un tās piemērošanu.

Komisija atzina, ka **tiesu sistēmas digitalizācija** var uzlabot tiesu spēju efektīvi risināt pamattiesību jautājumus⁹⁹ un attiecīgi atbalsta dalībvalstu digitalizācijas centienus. Tajā pašā laikā tiesu sistēmas digitalizācija ir jāveic tā, lai nodrošinātu pamattiesību ievērošanu, arī nodrošinot, ka lietas izskatīšana klātienē ir pieejama pusēm, kurām tā ir vajadzīga, lai efektīvi īstenotu savas pamattiesības¹⁰⁰.

4. Hartas kā ES iestāžu kompasa izmantošanas veicināšana

Hartas stratēģijā Komisija uzsver, ka atbilstība Hartai ir būtiska ES tiesību aktu ilgtspējai. Tā apņēmas jau sagatavošanas posmā un visā lēmumu pieņemšanas procesā **izvērtēt to galveno iniciatīvu atbilstību Hartai**, kuras varētu būtiski ietekmēt pamattiesības¹⁰¹.

Lai labāk palīdzētu ES darbiniekiem novērtēt ietekmi uz pamattiesībām, Komisija ir atjauninājusi **norādījumus saviem darbiniekiem par Hartas piemērošanu ietekmes novērtējumos**¹⁰² un izplatīs tos kā informācijas avotu politikas veidotājiem valsts un vietējā līmenī, kā noteikts stratēģijā. Papildus regulārajām labāka regulējuma apmācības sesijām Komisija ir izstrādājusi **īpašu apmācības kursu par ES Pamattiesību hartu ietekmes novērtējumos**, lai apmācītu ES darbiniekus par Hartu un palīdzētu viņiem novērtēt tiesību

⁹⁷ Tieslietu speciālisti ziņo, ka ir izmantojuši pamācību par Hartu e-tiesiskuma portālā (16 % respondentu), “Charterpedia” (7,5 %), *FRA* Hartas rokasgrāmatas (13,8 %) un *FRA* un Eiropas Padomes rokasgrāmatas par Hartu un ECTK (19,15 %). 59 % respondentu nav izmantojuši nevienu no pieejamajiem apmācības rīkiem; apspriešanās ar tieslietu speciālistiem, 7. jautājums.

⁹⁸ Apspriešanās ar tieslietu speciālistiem, 11. jautājums.

⁹⁹ [COM\(2025\) 801 final](#); [COM\(2025\) 802 final](#), 2. lpp.

¹⁰⁰ [COM\(2023\) 786 final](#), Efektīva tiesiskā aizsardzība un piekļuve tiesām, 5. lpp.

¹⁰¹ Šī apņemšanās izriet no pastāvīgiem centieniem informēt ES darbiniekus par prasībām attiecībā uz pamattiesībām; sk. [COM\(2010\) 057](#).

¹⁰² C(2025) 8354. Norādījumi papildina [labāka regulējuma rīkkopas rīku Nr. 29](#) “Pamattiesības, tostarp līdztiesības veicināšana”. Saskaņā ar 29. rīku visiem Komisijas aktiem un iniciatīvām ir jāatbilst Hartai.

aktu priekšlikumu ietekmi uz pamattiesībām saskaņā ar labāka regulējuma noteikumiem¹⁰³. Arī *FRA* ir sniegusi konsultācijas ES iestādēm un dalībvalstīm par to, kā novērtēt tiesību aktu projektu un politikas ietekmi uz pamattiesībām. Komisijas **tiešsaistes kursi par Hartu** ietver arī padomus ES darbiniekiem par to, kā nodrošināt pamattiesību ievērošanu, izstrādājot likumdošanas iniciatīvas.

Sagatavojot savas iniciatīvas, Komisija paļaujas uz **ieinteresēto personu ieguldījumu**, arī attiecībā uz **Hartas integrēšanu savā politikā un priekšlikumos**¹⁰⁴. Arī pilsoniskā sabiedrība ir iesaistīta dažādos decentralizētos strukturētā dialoga un konsultāciju veidos un piedalās daudzās Komisijas ekspertu grupās. Ar jauno ES Pilsoniskās sabiedrības stratēģiju tiek izveidots vienots satvars, lai virzītu un stiprinātu Komisijas sadarbību ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

Komisijas **Līdztiesības darba grupa**¹⁰⁵ strādā, lai nodrošinātu līdztiesības apsvērumu iekļaušanu visās iniciatīvās. Darba grupa ir izstrādājusi procesus, lai palīdzētu Komisijas darbiniekiem nodrošināt, ka ES politika, tiesību akti un finansēšanas programmas veicina sieviešu un vīriešu līdztiesību un apkaro diskrimināciju. Tā ir arī nodrošinājusi apmācību darbiniekiem par līdztiesības aspekta iekļaušanu¹⁰⁶. Turklāt **līdztiesības savienības stratēģijas** palīdz līdztiesību un nediskrimināciju pārvērst politikas darbībās¹⁰⁷.

Turklāt **cilvēktiesību konvencijas, kurās ES ir līgumslēdzēja puse**¹⁰⁸, nosaka to, kā ES iestādes izmanto Hartu, jo ES ir pienākums likumdošanas procesā ievērot to standartus. Tādējādi ES pievienošanās stiprina Hartas īstenošanu politikas jomās, uz kurām attiecas šīs

¹⁰³ Kurss notiek tiešsaistē četras reizes gadā. 2023. un 2024. gadā aptuveni 170 ES darbinieku tika apmācīti astoņos mācībuursos. Pašlaik notiek 2025. gada četri mācību kursi.

¹⁰⁴ Arī portālā [Izsakiet viedokli – Sabiedriskās apspriešanas un atsauksmes](#) un veicot mērķorientētu apspriešanos. Portāls tika atjaunināts, izveidojot vienotu kontaktpunktu sabiedriskajām apspriešanām, Eiropas pilsoņu iniciatīvu un interaktīvu debašu platformu.

¹⁰⁵ Tās sastāvā ir Komisijas dienestu un Eiropas Ārējās darbības dienesta pārstāvji, ko atbalsta sekretariāts.

¹⁰⁶ Līdz 2024. gada novembrim darba grupa bija organizējusi 23 mācību sesijas Komisijas darbiniekiem un veicinājusi izpratnes veicināšanas pasākumus.

¹⁰⁷ [Līdztiesība un iekļaušana: galvenās darbības – Eiropas Komisija](#). Komisija 2025. gada oktobrī pieņēma [LGBTIQ līdztiesības stratēģiju 2026.–2030. gadam](#). Stratēģija balstās uz iepriekšējo stratēģiju, lai noteiktu kopīgus mērķus, sniegtu norādījumus un stiprinātu koordināciju. [Sieviešu tiesību ceļvedi](#), kas pieņemts 2025. gada martā, ir iekļautas saistības attiecībā uz sieviešu un vīriešu līdztiesību saskaņā ar Hartas 23. pantu. Dzimumu līdztiesības stratēģija 2026.–2030. gadam balstīsies uz ceļvedi, izklāstot pasākumus dzimumu līdztiesības veicināšanai. [ES rasisma apkarošanas rīcības plānam 2020.–2025. gadam](#) seko jaunā [ES rasisma apkarošanas stratēģija 2026.–2030. gadam](#). Rīcības plānā ir apstiprināts, ka diskriminācijas, rasisma, ksenofobijas un citu neiecietības veidu apkarošanas pasākumi balstās uz iedibinātu ES tiesisko regulējumu, tai skaitā līdztiesību un nediskrimināciju, kā paredzēts Hartas 20. un 21. pantā. Tas pats ir uzsvērts [ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskajā satvarā 2020.–2030. gadam](#) saistībā ar rīcību, lai apkarotu antiģenitismu un romu diskrimināciju. 2024. gadā publicētajā vidusposma ziņojumā par tā īstenošanu ir uzsvērtā atbilstība Hartai kā horizontāls princips. Sk. arī [ES stratēģiju antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam \(2021.–2030. gadam\)](#).

¹⁰⁸ Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu ([ES pievienošanās Stambulas konvencijai | EUR-Lex](#)). Stambulas konvencija kļuva par otro starptautisko cilvēktiesību konvenciju, kurai ES pievienojās saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām ([Lēmums 2010/48 – LV – EUR-Lex](#)) (*UNCPRD*).

konvencijas¹⁰⁹. Turpinājās arī ES pievienošanās **Eiropas Cilvēktiesību konvencijai**¹¹⁰, lai nodrošinātu, ka pamattiesības ES tiek pakļautas papildu ārējai kontrolei.

Lai attīstītu Hartas integrēšanu visā ES likumdošanas procesā, Komisija aicināja **arī Eiropas Parlamentu un Padomi izmantot to rīcībā esošos instrumentus**¹¹¹, lai nodrošinātu Hartas efektīvu piemērošanu. Padomes prezidentvalstis ir organizējušas apmācību par Hartas piemērošanu Padomes darbiniekiem un dalībvalstu delegācijām. 2024. gadā apmācībā galvenā uzmanība tika pievērsta katras iestādes lomai ietekmes uz pamattiesībām novērtēšanā, veicot ietekmes novērtējumus. Lai vēl vairāk stiprinātu šo darbu, **Komisija mudina Eiropas Parlamentu un Padomi organizēt paraugprakses apmaiņu**, lai nodrošinātu, ka Harta tiek ievērota visā likumdošanas ciklā. Tā **aicina Padomi** tās darba grupās **turpināt palielināt informētību par tās norādījumiem attiecībā uz pamattiesību ievērošanu**.

Saskaņā ar Hartas stratēģiju Komisija ir turpinājusi nodrošināt, ka ES **iekšējās un ārējās darbības pamattiesību veicināšanai un aizsardzībai ir saskaņotas** un savstarpēji pastiprinošas. 2020. gadā tā pieņēma ES Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam¹¹². Plāns virza ES divpusējo un daudzpusējo darbu cilvēktiesību jomā un ir saskaņots ar Hartu¹¹³.

Daudzpusējā līmenī ES sadarbojas ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomi, Trešo komiteju un Ģenerālo asambleju un atbalsta Augstā cilvēktiesību komisāra pilnvaras un neatkarību. kopš 2020. gada ES ir veikusi vairāk nekā 60 cilvēktiesību dialogus un apspriešanās ar trešām personām¹¹⁴.

Saskaņā ar savu apņemšanos ņemt vērā **Hartu, sagatavojot tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumus un risinot sarunas par tiem**, ES ir turpinājusi uzraudzīt, kā trešās valstis ievēro starptautiskos cilvēktiesību standartus¹¹⁵. ES īsteno savu tirdzniecības politiku, tai skaitā tirdzniecības nolīgumu tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības sadaļas, pamatojoties uz 2022. gada paziņojumu “Tirdzniecības partnerību spēks: kopā zaļai un taisnīgai ekonomikas

¹⁰⁹ Jo īpaši tās 21. pants par diskriminācijas aizliegumu, 23. pants par sieviešu un vīriešu līdztiesību un 26. pants par personu ar invaliditāti integrāciju. [Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā](#) ir paredzētas darbības UNCRPD īstenošanai ES saskaņā ar personu ar invaliditāti pamattiesībām.

¹¹⁰ 2025. gada 21. novembra lūgums sniegt atzinumu saskaņā ar LESD 218. panta 11. punktu.

¹¹¹ Piem., Padomes pamatnostādnes par pamattiesību ievērošanas pārbaudēm, 2015. gada 20. janvāra dokuments 5377/15, Eiropas Parlamenta Reglamenta 40. pants un Iestāžu nolīgums par labāku likumdošanas procesu (OV L 123, 12.5.2016., 12.–15. lpp.).

¹¹² ES ziņo par [rīcības plāna](#) īstenošanu gada ziņojumos par cilvēktiesībām un demokrātiju pasaulē. Sk., piem., [2024. gada ziņojumu par cilvēktiesībām un demokrātiju pasaulē](#). Plāna īstenošanai tā izmanto visus tās rīcībā esošos instrumentus, tai skaitā ES cilvēktiesību pamatnostādnes, Padomes secinājumus, demaršus, stratēģisko komunikāciju un cilvēktiesību dialogus.

¹¹³ 2023. gadā vidusposma pārskatā tika secināts, ka rīcības plāns ir bijis efektīvs, virzot ārējās darbības cilvēktiesību un demokrātijas jomā. Tā rezultātā 2024. gadā rīcības plāna darbība tika pagarināta līdz 2027. gada decembrim. [ES pagarina savu Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā līdz 2027. gadam](#).

¹¹⁴ Komisiju atbalstīja FRA, kas ir sniegusi piemērus tam, kā ES aizsargā Hartu.

¹¹⁵ [Vispārējā preferenču sistēma](#). Darbu veic saskaņā ar īpašo veicināšanas režīmu ilgtspējīgai attīstībai un labai pārvaldībai (VPS+) un iesaistoties saskaņā ar režīmu “Viss, izņemot ieročus”. Turklāt Starptautiskās Darba organizācijas principu par pamattiesībām darbā ievērošana, veicināšana un īstenošana ir daļa no saistībām, ko uzņēmušās tirdzniecības nolīgumu puses. Tie ir saistīti ar biedrošanās brīvības nodrošināšanu un tiesībām uz kolektīvām sarunām, visu veidu piespiedu vai obligātā darba izskaušanu, bērnu darba izskaušanu, diskriminācijas izskaušanu nodarbinātībā un profesijā, kā arī drošu un veselīgu darba vidi.

izaugsmei”¹¹⁶ un 2022. gada paziņojumu “Pienācīgas kvalitātes nodarbinātība visā pasaulē”¹¹⁷. Komisija ir turpinājusi izskatīt ieinteresēto personu sūdzības par to, ka partneri neievēro tirdzniecības nolīgumu pušu uzņemtās saistības¹¹⁸.

Komisija ir arī turpinājusi atbalstīt **paplašināšanās procesā iesaistītās valstis, lai tās pieskaņotos ES pamattiesību standartiem**. Kandidātvalstīm ir pakāpeniski jāpielāgojas Hartas noteikumiem, lai līdz pievienošanās dienai panāktu pilnīgu pielāgošanos. Komisija sniedz atbalstu finansiālās un tehniskās palīdzības veidā un uzrauga progresu, izmantojot ikgadējo paplašināšanās paketi¹¹⁹.

Kandidātvalstis un valstis, kas noslēgušas asociācijas nolīgumu, var lūgt **novērotājas statusu FRA**, lai tām būtu vieglāk saskaņot savus tiesību aktus un politiku ar pamattiesību *acquis*. Albānijai, Ziemeļmaķedonijai un Serbijai pašlaik ir novērotāju statuss, un vēl citas kandidātvalstis ir paudušas interesi to iegūt¹²⁰.

5. Cilvēku informētības palielināšana par viņu tiesībām, kas paredzētas Hartā

Hartas stratēģijas pēdējā daļa galvenokārt attiecas uz sabiedrības informētību. **Eiobarometra aptauja par zināšanām par Hartu**, kas tika veikta 2025. gada pavasarī¹²¹, liecina, ka 49 % cilvēku ir dzirdējuši par Hartu¹²², un tas liecina par pieticīgu progresu kopš 2019. gada. Tomēr tikai 12 % respondentu uzskatīja, ka ir labi informēti par savām tiesībām saskaņā ar Hartu, un tas liecina, ka ir vēl vairāk jāpalielina informētība. Respondenti ir ieinteresēti uzzināt vairāk par to, kur vērsties to tiesību pārkāpumu gadījumos (64 %) ¹²³, par Hartas saturu (62 %) un par to, kad tā ir piemērojama (62 %) ¹²⁴.

Būtiska ir efektīva tiesību aizsardzība tiesā, jo tā ļauj indivīdiem aizstāvēt savas pamattiesības. Eiobarometra 2025. gada aptauja liecina, ka gadījumā, ja tiktu pārkāptas viņu Hartā paredzētās tiesības, 23 % cilvēku sūdzētos policijai, kam seko 21 %, kuri vērstos ES iestādē, un 18 %, kuri vērstos valsts tiesā. Tikai 5 % sazinātos ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju. Šie rezultāti tikai nedaudz atšķiras no 2019. gada aptaujas.

¹¹⁶ [COM\(2022\) 409](#).

¹¹⁷ [COM\(2022\) 66](#).

¹¹⁸ [Vienotais kontaktpunkts | Portāls “Access2Markets”](#).

¹¹⁹ Komisija sagaida, ka paplašināšanās politikas partneri izveidos iestādes un satvarus, kas atspoguļo tos, kuri nepieciešami dalībvalstīm. Tā novērtē pašreizējo stāvokli un panāktu progresu.

¹²⁰ Dalība FRA novērotāja statusā ir noderīga, piemēram, lai uzlabotu datu vākšanu, apmācību un spēju veidošanu.

¹²¹ Eiobarometra speciālaptauja 563; aptaujas pamatā ir intervijas ar 26 319 cilvēkiem visā ES.

¹²² Salīdzinājumā ar 2019. gada aptauju (Eiobarometra speciālaptauja Nr. 487b) zināšanas par Hartu ir palielinājušās 24 no 27 dalībvalstīm. Vislielākais zināšanu pieaugums bija Maltā (+24 procentpunkti), Kiprā (+17 procentpunkti) un Ungārijā (+15 procentpunkti). Šie skaitļi samazinājās Austrijā (–4 procentpunkti) un Rumānijā (–3 procentpunkti), savukārt Grieķijā tie nemainījās. Tas ir par 6 procentpunktiem vairāk nekā 2019. gadā un par 10 procentpunktiem vairāk nekā agrākie pieejamie dati par 2012. gadu.

¹²³ Par 3 procentpunktu vairāk nekā 2019. gada aptaujā.

¹²⁴ Par 1 procentpunktu vairāk nekā 2019. gada aptaujā. Tikai 11 % respondentu varēja noteikt, kad Harta ir piemērojama, t. i., kad rīkojas ES iestādes un kad dalībvalstis īsteno ES tiesību aktus. Tomēr tas ir uzlabojums salīdzinājumā ar 7 % 2019. gada aptaujā. Eiobarometra speciālaptauja 563, 18. un 35. lpp.; Eiobarometra speciālaptauja Nr. 487b, 15. lpp.

Jau 2010. gada stratēģijā Komisija norādīja, cik grūti cilvēkiem ir zināt piemērotus tiesiskās aizsardzības līdzekļus gadījumos, kad tiek pārkāpta Harta. Komisija katru gadu no pilsoņiem saņem vidēji 1500 vēstuļu par pamattiesību pārkāpumiem, kas galvenokārt attiecas uz situācijām, kuras nav tās kompetencē, jo šīm situācijām nav nekādas saistības ar ES tiesību aktiem. Tā kā dalībvalstīm ir galvenā atbildība par tiesiskās aizsardzības līdzekļu nodrošināšanu atsevišķos gadījumos, Hartas stratēģijā Komisija aicināja tās izstrādāt iniciatīvas, lai veicinātu cilvēku informētību par Hartā paredzētajām viņu tiesībām un par to, kur vērsties, ja viņu tiesības ir pārkāptas, jo īpaši pilnvarojot vietējos pārstāvjus. Tomēr šādas iniciatīvas sabiedrībai joprojām lielā mērā nav zināmas¹²⁵. Tādējādi ir iespējams **sniegt sabiedrībai vairāk informācijas par to, kā atrast efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus**. Tāpēc Komisija **aicina dalībvalstis sadarboties ar neatkarīgām pamattiesību iestādēm un pilsonisko sabiedrību, lai apmainītos ar informāciju par pamattiesībām un tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas pieejami pamattiesību pārkāpumu gadījumos visos līmeņos**.

Hartas stratēģijā Komisija arī uzsvēra **vietējo pašvaldību būtisko lomu izpratnes veicināšanā par Hartu**. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir labas iespējas organizēt izpratnes veicināšanas iniciatīvas, tostarp informēšanas kampaņas, kopienas iesaistes pasākumus, vietējo amatpersonu apmācību un izglītojošus pasākumus, piemēram, “Hartas dienas”. Pat ja šis potenciāls pašlaik netiek pietiekami izmantots¹²⁶, šie centieni joprojām ir būtiski, lai Hartu tuvinātu cilvēkiem.

Komisija arī atzīmēja, cik svarīgi ir izskaidrot pamattiesības cilvēkiem, izmantojot reālās dzīves stāstus. No 2021. līdz 2022. gadam tā īstenoja izpratnes veicināšanas kampaņu, lai informētu cilvēkus par Hartā paredzētajām viņu tiesībām¹²⁷. 2025. gadā, atzīmējot **Hartas izsludināšanas 25. gadadienu**, Komisija rīko sociālo mediju kampaņu, lai palielinātu informētību par atsevišķiem Hartas pantiem un to, ko pamattiesības nozīmē cilvēkiem¹²⁸.

Arī programma “Erasmus+” ir atbalstījusi projektus pamattiesību jomā un **jauniešu informēšanu par Hartā noteiktajām tiesībām**¹²⁹. Turklāt pamatvērtības un izglītība cilvēktiesību jomā ir globālās pilsoniskuma izglītības programmas un programmas “Izglītības un izpratnes veicināšana attīstības jomā” (DEAR) būtiska daļa¹³⁰.

¹²⁵ 92 % atbildējušo kontaktpunktu minēja informācijas un paraugprakses apmaiņu par Hartu, taču nav pieejama informācija par informācijas sniegšanu sabiedrībai. Tikai 20 % atbildējušo pilsoniskās sabiedrības organizāciju ziņo par Hartas popularizēšanu, sniedzot informāciju par pieejamajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem; apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību, 20. jautājums.

¹²⁶ Apspriešanās ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, 12. un 13. jautājums, kurā 4 % respondentu ziņo, ka ir veikuši komunikācijas pasākumus par pamattiesībām sadarbībā ar kopienu, un 6 % — sadarbībā ar vietējiem politiķiem.

¹²⁷ [#RightHereRightNow](#). Kampaņa aptvēra piecas pamattiesības ar mērķauditoriju vecuma grupās no 15 līdz 24 gadiem un no 25 līdz 39 gadiem Kiprā, Maltā, Nīderlandē un Zviedrijā. Kampaņas dalībnieki par 30 % vairāk zinoši par Hartu un par 14,85 % vairāk zinoši par ES lomu pamattiesību aizsardzībā.

¹²⁸ ES tiesības | [LinkedIn](#); [ES tiesiskums un patērētāji](#) | [Facebook](#).

¹²⁹ [COM\(2024\) 456 final](#), 13., 14. un 15. lpp.

¹³⁰ [Projekti – ES DEAR programma](#).

Hartas stratēģijā Komisija arī apņēma **palielināt bērnu informētību par viņu tiesībām** saskaņā ar ES stratēģiju par bērna tiesībām¹³¹. 2021. gadā pieņemtā stratēģija tika izstrādāta kopā ar bērniem un viņu labā, lai ES politiku un tiesību aktus tuvinātu bērniem¹³². Bērni arī palīdzēja izstrādāt pamatnostādnes par to, kā dokumentus padarīt vienkāršākus un pieejamākus¹³³. Kopš 2022. gadā tika izveidota **ES Bērnu līdzdalības platforma**¹³⁴, ar bērniem ir notikušas apspriedes par atsevišķām politikas iniciatīvām un viņi ir iesaistīti šo iniciatīvu “transformēšanā” bērniem draudzīgā formātā.

Lai vēl vairāk stiprinātu informācijas sniegšanu un izpratnes veicināšanu par Hartu, **Komisija turpinās finansēt šādus centienus valstu, vietējā un reģionālā līmenī**, izmantojot programmu “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” (CERV) un tās pēcteci, ierosinātās programmas *AgoraEU* sadaļu “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” (CERV+), tiklīdz tā būs pieņemta, kā arī īstenojot savus izpratnes veicināšanas pasākumus, tostarp komunikācijas pasākumus un konferenci, kurā tiks atzīmēta Hartas 25. gadadiena.

6. Secinājums

Ceturtdaļgadsimtu pēc Hartas izsludināšanas **tā stingri virza ES politiku un tiesību aktus, kā arī to īstenošanu un piemērošanu dalībvalstīs**. Šis vidusposma pārskats liecina, ka lielākā daļa politikas saistību Hartas stratēģijā ir izpildītas. Komisija ir pastiprinājusi sadarbību ar dalībvalstīm, atbalstījusi pilsonisko sabiedrību un neatkarīgas pamattiesību struktūras, veicinājusi tiesisko apmācību un nostiprinājusi Hartas izmantošanu likumdošanas procesos. Turklāt apspriešanās, kas notika saistībā ar šo pārskatīšanu, apstiprināja, ka ieinteresētās personas visā ES veic jēgpilnus pasākumus saskaņā ar minēto stratēģiju.

Tajā pašā laikā joprojām pastāv problēmas saistībā ar Hartas efektīvas piemērošanas nodrošināšanu. Ir jāuzlabo valsts iestāžu, speciālistu un plašākas sabiedrības informētība par Hartu. Pastāvīga spēju veidošana, labāka piekļuve informācijai un uzraudzība un izpilde joprojām ir būtiska, lai nodrošinātu Hartas konsekventu īstenošanu un piemērošanu visos līmeņos. Jo īpaši centieni būtu jākoncentrē uz informācijas un apmācības sniegšanas paplašināšanu, lai vēl daudz vairāk civildienesta ierēdņu, pilsoniskās sabiedrības ieinteresēto personu un tieslietu speciālistu varētu gūt labumu no šādiem pasākumiem un palīdzēt palielināt Hartas vispārējo piemērošanu. Šajā vidusposma pārskatā ir izklāstīti turpmākie pasākumi šajās jomās.

Hartas stratēģijas īstenošanas otrajā pusē Komisija turpinās izstrādāt savus ikgadējos ziņojumus par Hartu un veiks pastiprinātus pasākumus, lai atbalstītu Hartas īstenošanu un piemērošanu dalībvalstīs. Tā organizēs Hartas kontaktpunktu kā Komisijas tīkla darbu, lai palīdzētu tiem nodrošināt efektīvu koordināciju un sadarbību Hartas piemērošanā, un uzsāks savstarpējas mācīšanās programmu, lai palīdzētu valstu ieinteresētajām personām visos līmeņos apmainīties ar paraugpraksi saistībā ar Hartu. Tāpat ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai nodrošinātu, ka pilsoniskajai sabiedrībai, cilvēktiesību aizstāvjiem un neatkarīgām

¹³¹ [ES stratēģija par bērna tiesībām \(COM\(2021\) 142\)](#).

¹³² Sk. [Eiropas Savienības plāns par bērnu tiesībām](#) – viegli lasāma stratēģijas versija bērniem.

¹³³ [Bērniem draudzīgu rakstisko dokumentu versiju izstrāde – rokasgrāmata](#).

¹³⁴ [ES Bērnu līdzdalības platforma | Eiropas Savienība](#). Platformas tīmekļvietnē uz bērniem vērsta un bērniem draudzīgā veidā ir sniegta informācija bērniem par viņu tiesībām. Platforma veicina un īsteno praksē bērnu tiesības tikt uzklautiem.

pamattiesību struktūrām joprojām ir pilnvaras atbalstīt Hartas piemērošanu. Komisija īsteno darbības saskaņā ar ES Pilsoniskās sabiedrības stratēģiju un izpētīs, vai ir vajadzīgi papildu norādījumi par VCTI lomu saskaņā ar ES tiesību aktiem.

Ir vajadzīga apņēmīga rīcība, lai stiprinātu Hartā noteikto tiesību ievērošanu un aizsardzību visās ES politikas jomās. Tāpēc dalībvalstis un citas ieinteresētās personas tiek mudinātas izplatīt šo ziņojumu valsts, reģionālā un vietējā līmenī. Ir jāturpina sadarbība starp ES iestādēm, dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām, lai nodrošinātu, ka Harta tiek īstenota un piemērota no 2026. līdz 2030. gadam un pēc tam.